

**Lasten ja nuorten
hyvinvointisuunnitelma
vuosille 2018 - 2021
Hyvinkään kaupunki**

Sisällys

1.	SUUNNITELMAN TARKOITUS JA VALMISTELUPROSESSI SEKÄ VIESTINTÄ KUNNASSA.....	3
2.	LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOT	5
2.1	Hyvinkään väestö	5
2.2	Yhdenvertaisuus.....	6
2.3	Osallisuus	8
2.4	Hoiva ja huolenpito.....	10
2.5	Terveys.....	13
2.6	Turvallisuus	14
2.7	Kasvatus koulutus ja oppiminen.....	15
2.8	Lepo ja vapaa-aika	16
3.	EDELLISEN SUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN.....	18
4.	LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT	18
4.1	Kasvua ja kehitystä edistävät palvelut ja yhteistyön toimivuus	19
4.1.1	Neuvola	19
4.1.2	Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	19
4.1.3	Oppilas- ja opiskelijahuolto.....	20
4.1.4	Varhaiskasvatus	20
4.1.5	Perusopetus	22
4.1.6	Toisen asteen koulutus	23
4.1.7	Nuorisopalvelut.....	23
4.1.8	Liikunta- ja kulttuuripalvelut.....	24
4.2	Kasvua tukevat palvelut ja yhteistyön toimivuus	24
4.2.1	Perheneuvola	24
4.2.2	Lasten kuntoutuspalvelut.....	25
4.2.3	Nuorisoasema	25
4.2.4	Nopsa	25
4.2.5	Perhetyö	26
4.2.6	Seudulliset perheoikeudelliset palvelut	26
4.2.7	Erytisnuorisotyö	26

4.2.8	Ohjaamo	26
4.3	Kasvua korjaavat palvelut ja yhteistyön toimivuus.....	27
4.3.1	Lastensuojelu	27
4.3.2	Kotirinteen vastaanottokoti.....	28
4.3.3	Perhehoitoyksikkö Pihlaja	28
4.3.4	Nuorten työpajat ja Etsivä nuorisotyö.....	28
4.3.5	Päihdepalvelut.....	28
4.4	Aikuisten palvelut, joilla on merkitystä lasten ja nuorten hyvinvointiin ja arvio yhteistyön toimivuudesta	29
4.5	Palvelutoiminnassa ja asiakasmäärissä ennakoitavat muutokset	29
5.	HYVINKÄÄN PÄÄMÄÄRÄ.....	30
5.1	Yhteinen visio ja arvot.....	30
6.	LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TILAAAN LIITTYVÄT HUOLET HYVINKÄÄLLÄ	32
7.	LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	34

1. SUUNNITELMAN TARKOITUS JA VALMISTELU- PROSESSI SEKÄ VIESTINTÄ KUNNASSA

Hyvinkään kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoitus on ohjata, johtaa ja kehittää lasten, nuorten ja perheiden Hyvinkäällä tapahtuvaa hyvinvointia edistävää työtä. Suunnitelma on sekä strateginen että konkreettinen toimintaohjelma, joka sisältää lasten ja nuorten parissa tehtävän hyvinvointityön arvopohjan ja tahtotilan sekä konkreettiset tavoitteet, painopisteet ja kehittämissuositukset eri vuosille.

[Lastensuojelulain](#) 12 §:n mukaan kunnan on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi suunnitelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelmassa määritellyt kehittämistoimet ja resurssiehdotukset on otettava huomioon laadittaessa kuntalain mukaista kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa.

Lisäksi [oppilas- ja opiskelijahuoltolain](#) 12 §:n mukaan on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattava, miten kunnan alueella sijaitsevilla oppilaitoksissa opiskeluhuolto toteutuu.

Hyvinkään kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2018–2021 koostuu lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja palveluiden nykytilaa koskevasta analyysistä sekä lapsille ja nuorille suunnattujen palveluiden kuvauksesta. Suunnitelmaan on yksilöity kehittämistoimet, joita on esitetty toteutettavaksi Hyvinkäällä vuoteen 2021 mennessä. Suunnitelman toteuttamiseen tarvitaan kaikkia toimialoja ja eri yhteistyötahoja.

Suunnitelman tulee sisältää tiedot

1. lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
2. lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
3. lastensuojelun tarpeesta kunnassa
4. lastensuojeluun varattavista voimavaroista
5. lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
6. yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä
7. suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta

Suunnitelman toimenpide-ehdotukset toimivat apuna myös toimialojen omien toimintasuunnitelmien laadinnassa. Suunnitelman seurannasta vastaa lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä.

Suunnitelman valmistelu käynnistyi asiantuntijaryhmän laatimalla työsuunnitelmalla maaliskuussa 2017. Suunnitelmaa on lähdetty jäsentämään [lapsen oikeuksien sopimuksen](#) pohjalta määritellen osa-alueet, joista lasten ja nuorten hyvinvointi rakentuu. Lasten oikeuksien sopimus on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Suomessa sopimus on saatettu voimaan lainsäätöä vuonna 1991. Sopimuksen peruspilarit ovat lapsen edun huomioiminen julkisessa päätöksenteossa ja toiminnassa, lapsen oikeus saada näkemyksensä huomioon otetuiksi, syrjinnän kieltä sekä lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen.

Suunnitelman toimenpide-ehdotukset toimivat apuna myös toimialojen omien toimintasuunnitelmien laadinnassa. Suunnitelman seurannasta vastaa lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä.

– *Lapsella on oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.*

Suunnitelman valmistelu käynnistyi asiantuntijaryhmän laatimalla työsuunnitelmalla maaliskuussa 2017. Suunnitelmaa on lähdetty jäsentämään [lapsen oikeuksien sopimuksen](#) pohjalta määritellen osa-alueet, joista lasten ja nuorten hyvinvointi rakentuu. Lasten oikeuksien sopimus on maailman laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus. Suomessa sopimus on saatettu voimaan lainsäätöä vuonna 1991. Sopimuksen peruspilarit ovat lapsen edun huomioiminen julkisessa päätöksenteossa ja toiminnassa, lapsen oikeus saada näkemyksensä huomioon otetuiksi, syrjinnän kieltä sekä lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen.

Näiden yleisperiaatteiden perusteella on jäsennetty osa-alueet, joista lasten ja nuorten hyvinvointi rakentuu:

1. Yhdenvertaisuus
2. Osallisuus
3. Hoiva ja huolenpito
4. Terveys
5. Turvallisuus
6. Kasvatus, koulutus ja oppiminen
7. Lepo ja vapaa-aika

Tärkeä osa suunnitelman laatimisessa oli eri tahojen kuuleminen, jolla kerättiin mielipiteitä ja näkemyksiä valittuihin kärkiteemoihin. Lasten ja nuorten sekä perheiden osalta se tehtiin keväällä 2017 Webropol-kyselyillä. Samalla menetelmällä lähestyttiin lasten, nuorten ja perheiden kanssa työtä tekevää kaupungin henkilöstöä sekä yhdistyksiä, järjestöjä ja muita yhteistyökumppaneita.

Myös kaupungin toimialojen johtoryhmät, lautakunnat (sosiaali- ja terveys-, kulttuuri- ja hyvinvointi- sekä opetuslautakunta) sekä kaupunginvaltuutetut osallistuivat suunnitelman tekoon. He toivat näkemyksensä esiin työpajatyypisissä tilaisuuksissa elo- ja syyskuussa 2017. Suunnitelmassa on käytetty myös syyskuussa julkaistua kouluterveyskyselyä. Kouluterveyskyselyyn ovat vastanneet 4–5 -luokkalaiset, 8–9 -luokkalaiset, lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijat.

Tämä suunnitelma kytkeytyy tiiviisti Hyvinkään laajaan hyvinvointikertomukseen 2017–2020, joka on Hyvinkäällä työväline Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantaan ja toteutumisen arviointiin. Hyvinvointikertomukseen kootaan hyvinvointi- ja terveystietoa lapsista, nuorista ja lapsiperheistä. Hyvinvointikertomuksessa myös arvioidaan näiden kohderyhmien hyvinvoinnin tilaa ja mahdollisia kehittämistarpeita hyvinvoinnin ylläpitämiseksi tai parantamiseksi.

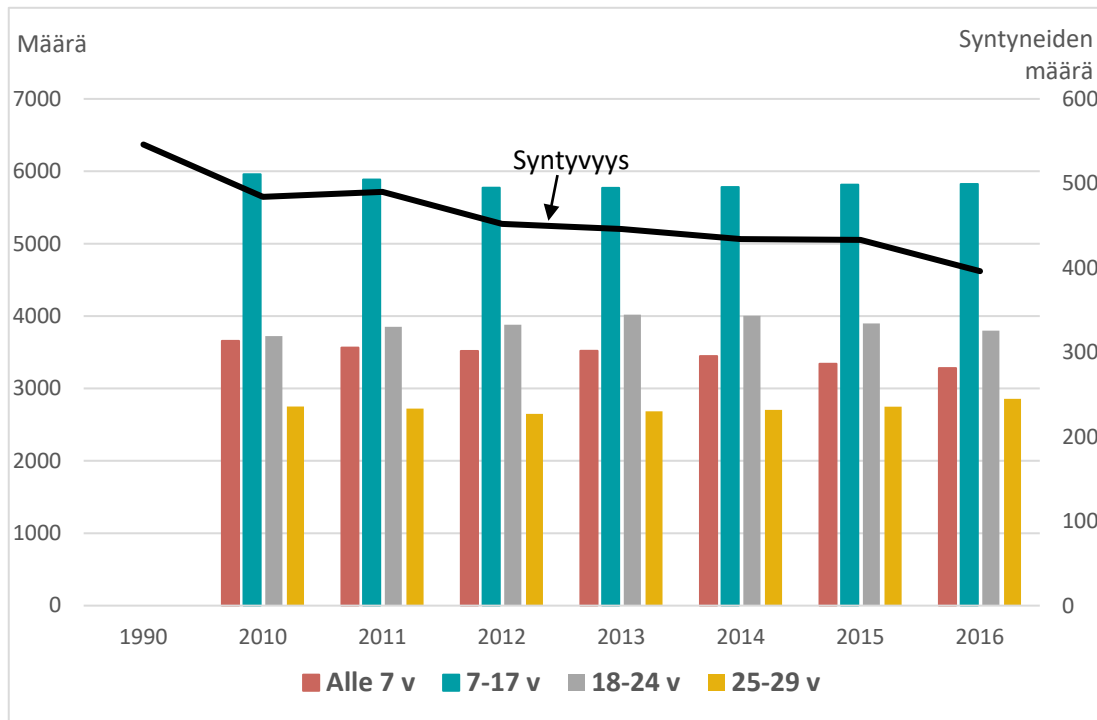
2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOT

2.1 Hyvinkään väestö

Hyvinkään väkiluku vuoden 2016 lopussa oli 46 600. Se on kasvanut maltillisesti joka vuosi 2000-luvulla. Vuonna 2016 väkiluku lisääntyi 137 asukkaalla. Valtaosa heistä oli maahanmuuttajia ja kunnasta toiseen muuttavia. Luonnollinen väestönlisäys oli vain 21 henkilöä. Suhteellinen väestönlisäys oli 0,3 %.

Vuonna 2016 Hyvinkäälle asettui 199 maahanmuuttajaa. Nettomaahanmuutto oli 104 henkilöä. Voidaan siis todeta, että Hyvinkään väestönlisäys tulee vahvasti maahanmuutosta. Vuoden 2016 ennakkotilaston mukaan muuta kuin virallisia kieliä äidinkielenään puhuvia asui Hyvinkäällä 2 373 henkilöä eli 5,1 % koko väestöstä.

Syntyvydessä ja alle 7-vuotiaiden lasten määrässä on tapahtunut oleellinen muutos viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2016 Hyvinkäällä syntyi 395 lasta. Alle 7-vuotiaiden lasten määrä on laskenut tarkasteluajavälillä 2010-2016 noin 10 %. Ikäryhmän pieneneminen on merkittävä, sillä koko maassa se on pienentynyt tarkasteluajanjaksolla ainoastaan noin 2 %. Nuorten ja nuorten aikuisten määrä on pysynyt tasaisempaan. (kuva 1.)

Kuva 1. Hyvinkääläisten lasten, nuorten ja nuorten aikuisten määrä ikäluokittain vuosina 2010–2016 sekä syntyneiden määrä vuosittain. Lähde Sotkanet.

2.2 Yhdenvertaisuus

Kunnan on huolehdittava jokaisen lapsen oikeusturvasta ja edistettävä jokaisen lapsen yhdenvertaisuutta. Perupalvelujen on oltava syrjimättömiä ja esteettömiä riippumatta kieli-, kulttuuri- ja muista eroista.

Koulutus on merkittävä tekijä yhdenvertaisuuden toteutumisessa. Hyvinkään koulutustaso on maan keskitasoa. Keskiasteen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on Hyvinkäällä 70,2% ja koko

- *Haasteena on lasten ja nuorten moninaistuvammat ongelmat mm. keskittymisessä, lukutaidossa ja syrjäytymisessä.*

maassa 70,7%. Lähes kaikki nuoret saavat perusopetuksen päättötodistuksen oppivelvollisuusajana ja heille on tarjolla toisen asteen opiskelupaikka läheltä kotipaikkakuntaa.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaitten määrä on Hyvinkäällä pienentynyt. Vuonna 2012 heistä jäi ilman koulutusta 13,2 % (581). Vuoden 2015 lopussa vastaava osuus oli 8,8 % (392), mikä oli koko maan lukua (11,2 %) selvästi pienempi.

Hyvinkäällä on kiinnitetty huomioita esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin kohdentamalla resurssia kouluille, joiden toiminta-alueilla on muita alueita enemmän työttömiä, asukkaita, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai joilla ei ole perusasteen jälkeistä tutkintoa.

Taloudellista yhdenvertaisuutta voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota ja toimenpiteitä lapsikyöhytyksen ja toimeentulotukien kohdentamiseen.

Hyvinkääläisten lasten pienituloisuusaste oli 9,1 prosenttia vuonna 2015, joka on pienempi kuin koko maan (11,8 %) tai Uudenmaan (9,5 %). Pienituloisten osuus on kuitenkin selkeästi suurempi kuin muissa Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän kunnissa. Ahtaasti asuvia lapsiperheitä Hyvinkäällä oli 28,2 prosenttia vuonna 2016. Tämä osuus ei juuri eroa koko maan osuudesta (29,8 %) ja on pienempi kuin Uudellamaalla keskimäärin (31,3 %).

Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta keskeinen haaste on nuorisotyöttömyys. Elokuussa 2017 hyvinkääläisistä työttömistä työnhakijoista 445 oli alle 25-vuotiaita.

[Hraksin](#) järjestämällä Nuorten työpajoilla oli Hyvinkäällä 324 nuorta vuonna 2016. Heistä sijoittui positiivisesti eteenpäin 82 %. Näistä 83 henkilöä pääsi suoraan opiskelemaan tai työhön. Vuonna 2016 Hyvinkään Etsivä nuorisotyö oli yhteydessä 364 nuoreen. Heistä 262 aloitti asiakkuuden nuorisotyön kanssa. Heistä ainoastaan 28 kieltäytyi jatkotoimenpiteistä. Etsivä nuorisotyö auttaa alle 29-vuotiaita, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella.

Alle 30-vuotiaille vuoden 2016 alussa avatussa palvelupiste Ohjaamossa kävi vuoden aikana 430 nuorta. Heistä 83 % oli 18–24-vuotiaita ja noin 10 % 25–30 vuotiaita. Miehiä kävi hieman enemmän kuin naisia. Ohjaamosta saa tukea, ohjausta ja neuvontaa laaja-alaisesti nuoria askarruttaviin asioihin.

Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden nuorten aikuisten (18–24 v.) määrä on Hyvinkäällä kasvanut viime vuosina. Pitkäaikainen toimeentulotuki tarkoittaa, että henkilö on saanut tukea vähintään 10 kuukaudelta vuodessa. Suunta on ollut huolestuttava koko maassa.

Asunnon saannin vaikeus tai asunnottomuus lisää merkittävästi nuoren yhteiskunnasta syrjäytymisen riskiä ja vaikeuttaa nuoren kasvamista elämän hallintaan. Hyvinkäällä nuorten asuntotilanne ei ole helppo. Vuonna 2016 Hyvinkään Ara vuokra-asuntoihin haki vuonna 152 nuorta (alle 25-v.) ruokakuntaa. Yksittäisiä nuoria heitä oli 57 (37 %). Asunnon sai 91 (60 %) hakijaa (sis. ruokakunnat ja yksittäiset).

Suunnilleen sama taso on jatkunut vuonna 2017. Elokuun loppuun mennessä nuoria asunnon hakijoita oli 118, heistä 37 (31 %) yksittäisiä nuoria.

Hyvinkään nuorisoasunnot ry:lle 18–29-vuotiaitten vuokra-asuntohakemuksia tuli vuonna 2016 yhteensä 279. Hakijoista 249 haki asuntoa yksin. Heistä asunnon sai 40. Perheelle tai pariasumiseen sai kodin 4 asunnonhakijaa. Elokuun 2017 loppuun mennessä asuntohakemuksia on tullut 180. Yksin hakeneista (157) asunnon on saanut 39 nuorta aikuista ja ruokakunnista. Yleisimmät syyt asunnon saaneiden asunnon hakuun olivat asunnottomuus tai sen uhka sekä itsenäistyminen.

2.3 Osallisuus

Jokaisella on oikeus saada tietoa itseään koskevista suunnitelmista, päätöksistä ja toimenpiteistä sekä ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa näihin asioihin. Osallisuus vaikuttaa ihmisen identiteetin kehittymiseen ja on yksi kasvun ja kehityksen perusedellytyksistä.

Vanhemmat ovat avainasemassa siinä, kuinka lapset uskovat ajatuksiensa ja mielipiteidensä olevan tärkeitä. Kodin lisäksi varhaiskasvatuksella ja koululla on merkittävä tehtävä lasten ja nuorten osallisuuden lisäämisessä. Jokaisessa koulussa on oppilaskunta ja oppilaiden ja huoltajien edustajat ovat koulujen oppilashuoltoryhmissä.

Kaupunkitasolla nuorten vaikuttamiskanava on [nuorisovaltuusto](#). Se on puoluepoliittisesti sitoutumaton kaupungin hallinnon osa, jonka päätehtävä on tuoda nuorten ääni kuuluviin kaupungin päätöksenteossa sekä edustaa hyvinkääläisiä nuoria eri tahoilla ja tilanteissa.

Lasten ja nuorten mielipiteitä kuullaan kaikissa kaupungin palveluissa, joissa he ovat mukana. [Perusopetuksen opetussuunnitelmassa](#) on kuvattu oppilaan osallisuudenpolku. Varhaiskasvatuksessa

- *Yksinhuoltajat ja ne perheet, joissa tukiverkosto puuttuu tai on olematon, ovat vaikeassa tilanteessa.*

osallisuutta vahvistetaan lapsen [varhaiskasvatussuunnitelmassa](#), jonka myötä perheiden on mahdollista laajentaa ja syventää suhdettaan varhaiskasvatukseen.

[Nuorisopalvelut](#) toteuttavat yhdessä nuorten kanssa erilaisia vapaa-aikapalveluita, edistävät nuorten osallisuutta itseään koskevassa päätöksenteossa sekä tarjoavat tukea ja neuvontaa. Toiminnan kohderyhmän ovat pääosin 13–17-vuotiaat nuoret. Nuorisotyötä tehdään nuorisotaloilla ja -tiloissa, kouluilla, eri verkko- ja sosiaalisen median palveluissa sekä tapahtumissa – siellä missä nuoret liikkuvat. Lisäksi nuorisopalvelut tukevat nuorisojärjestöjä ja nuorten omia toimintaryhmiä.

[Sosiaalihuollon palveluissa](#) osallisuutta vahvistetaan lapsen ja työntekijän välisillä säännöllisillä henkilökohtaisilla tapaamisella hänen mielipiteidensä selvittämiseksi. [Perheneuvolassa](#) ja [nuorisoasemalla](#) tavataan aina lasta tai nuorta henkilökohtaisesti. Lapsen mielipide vaikuttaa esimerkiksi asiakassuunnitelmaan ja tarjottaviin palveluihin.

[Lastensuojelussa](#) toteutetaan asiakaskertomuksen avointa ja osallistavaa kirjaamista mahdollisuuksien mukaan. Avoimessa kirjaamisessa asiakkaalle kerrotaan tapaamisella, mitä asiakaskertomukseen kirjataan. Osallistavassa kirjaamisessa asiakas on aktiivinen toimija. Tätä menetelmää on käytetty varsinkin nuorten kanssa. Asiakaskertomuksen kirjaukset lähetetään kirjeitse asiakkaalle. [Kotirinteen vastaanottokodissa](#) otetaan nuoret mukaan viikoittain suunnittelemaan osaston toimintaa, arkea ja käytänteitä. Nuori myös pidetään sijoituksen aikana ajan tasalla hänen tilanteestaan ja kannustetaan neuvotteluissa tuomaan rohkeasti esiin oman mielipiteensä. Avoimen dokumentaation mukaiseen toimintatapaan on koko sosiaalipalveluiden henkilöstö koulutettu syksyn 2017 aikana ja tämän noudattaminen on tavoite mahdollisuuksien mukaan kaikissa sosiaalihuollon palveluissa.

– *Ne pukumiehet voisi kuunnella mitä meillä on sanottavaa.*

Kuntalaisten mielipiteitä kuullaan mielipidekyselyillä sekä erilaisissa kuulemistilaisuuksissa. Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta pyritään lisäämään tarjoamalla perheille matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. Kaupungin omien toimintojen lisäksi myös kolmannen sektorin toimijat järjestävät toimintaa, joissa on mahdollista tavata samassa elämäntilanteessä olevia.

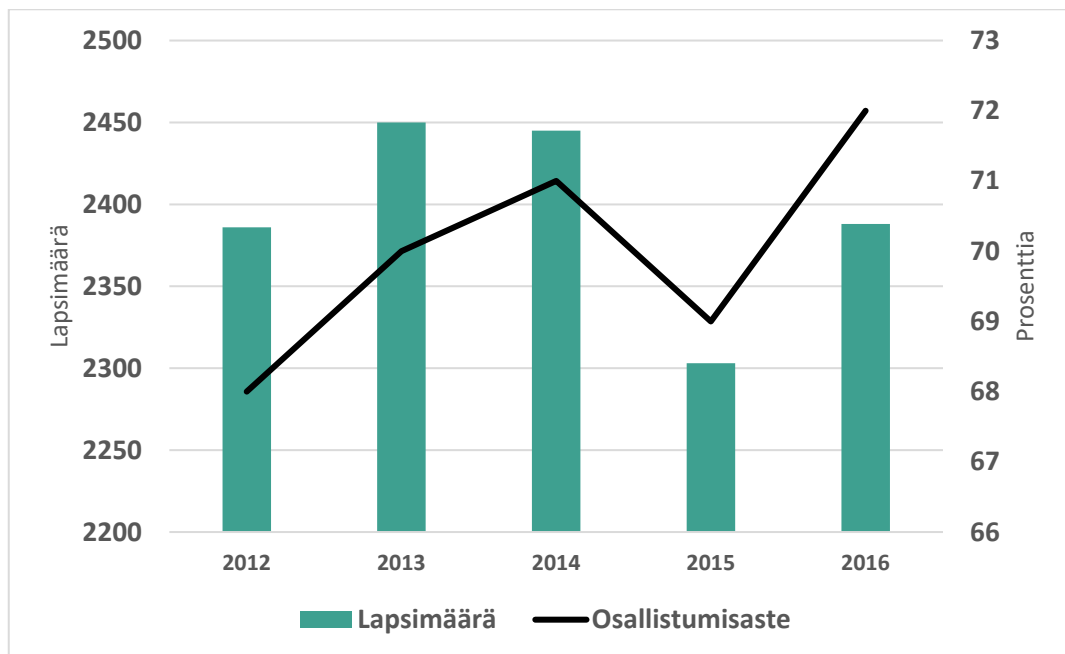
Huolestuttavaa on, että silti lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnan yhteydessä tehdyssä kyselyssä 60 % lapsista ja nuorista kokee, että heillä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, mitä palveluja Hyvinkäällä on lapsille ja nuorille. Kouluterveyskyselyssä tuli esille vielä selvemmin lasten ja nuorten kokemus vaikuttamismahdollisuuksien puuttumisesta.

2.4 Hoiva ja huolenpito

Lapsella on oikeus hoivaan, huolenpitoon ja tasapainoiseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Suurin osa hyvinkääläisistä lapsista saa riittävästi hoivaa ja huolenpitoa vanhemmiltaan ja elää kasvua ja kehitystä turvaavassa perheessä. Hyvinkääläiset vanhemmat kertovat olevansa tyytyväisiä vanhemmuuteen saamaansa tukeen.

Vuonna 2016 alle 7-vuotiaista lapsista yli 70 % osallistui varhaiskasvatuspalveluihin. Varhaiskasvatuspalveluita käyttävien lasten määrän vuosittainen vaihtelu tuo haastetta palveluiden järjestämiselle. Vuonna 2016 varhaiskasvatuspalveluita käytti 2 388 lasta.

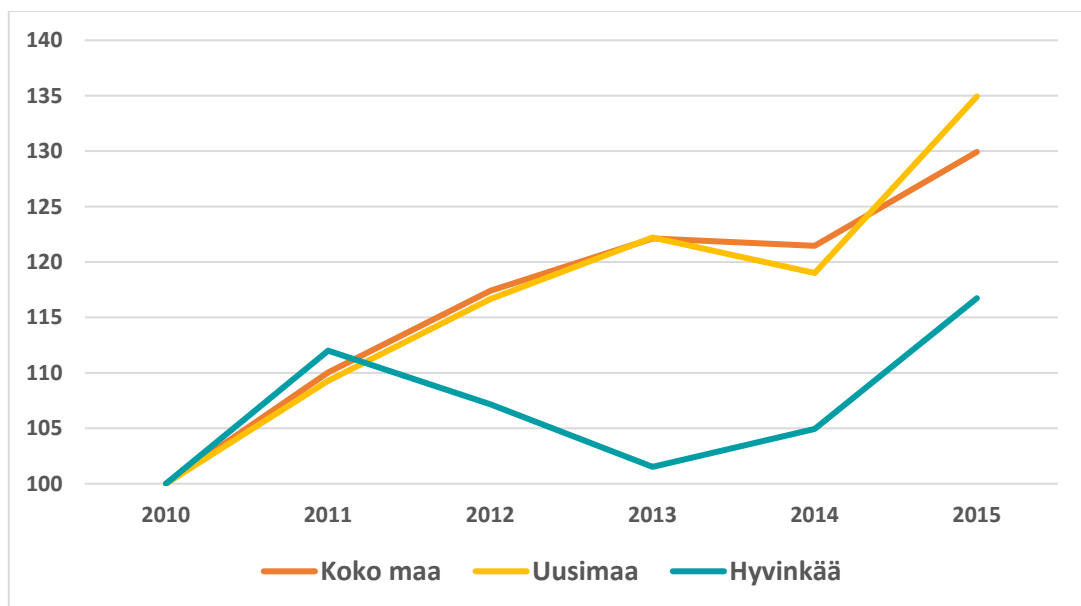
Kuva 2. Lapsimäärä ja osallistumisaste varhaiskasvatuksessa vuosina 2012–2016. Lapsimäärä sisältää kunnallisen, yksityisen, ostopalvelun ja kerhot. Osallistumisaste sisältää ostopalvelun ja yksityisen varhaiskasvatuksen lisäksi varhaiskasvatuksen avoimen toiminnan. Lähde: Facta.

Varhaiskasvatuksen avointa toimintaa järjestetään perhekeskuksessa Hangonsillan päiväkodin Pikku-Veturissa ja Päiväpirtissä. Kuuden päiväkodin yhteydessä toimii varhaiskasvatuksen kerhot.

Lastensuojelun tarpeesta kunnassa kertoo lastensuojelun asiakkaana olevien lasten määrä ja lastensuojeluilmoitusten määrä. Ilmoitusten määrä on kasvanut huomattavasti ja suunta on edelleen nouseva: kun vuonna 2010 lastensuojeluilmoituksia tehtiin 1 055 kappaletta,

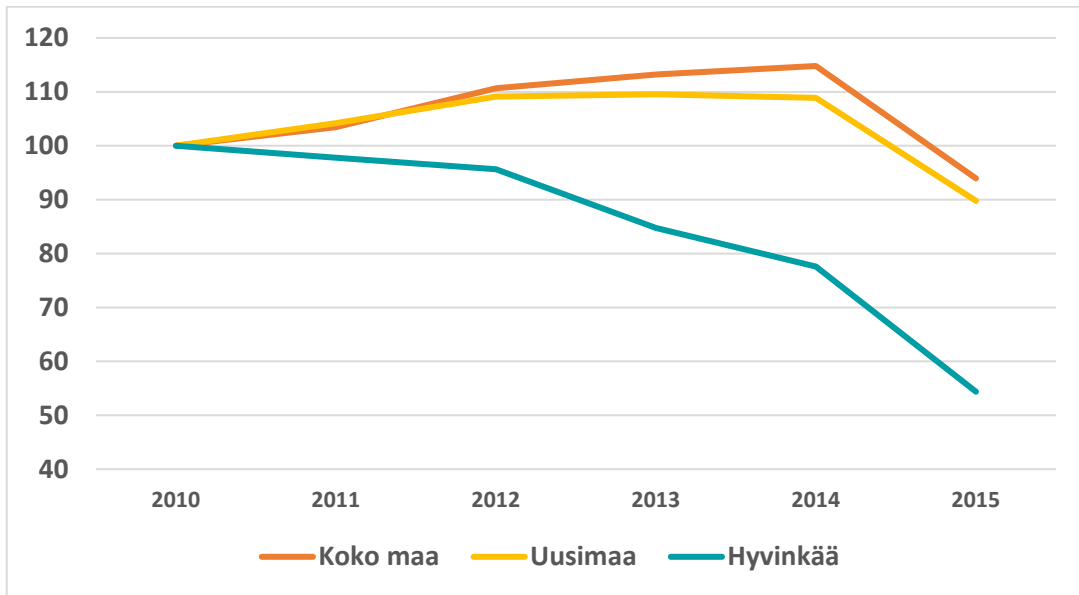
635 lapsesta, vuonna 2016 ilmoitusten lukumäärä oli 1 239, 709 lapsesta. Hyvinkäällä nousu noin 17 %, Uudellamaalla 35% ja koko Suomessa 30 %. Lastensuojeluilmoitusten määrän kasvuun on osaltaan vaikuttanut se, että yhteistyökumppaneita on kannustettu tekemään ilmoituksia matalammalla kynnyksellä, jotta apua voidaan tarjota mahdollisimman ajoissa. Lastensuojeluilmoitusten yksittäisenä syynä korostuvat lapsen tai nuoren oma päihteidenkäyttö, vanhemman päihteidenkäyttö ja lapsen, nuoren tai vanhemman mielenterveyden ongelmat. Asiakkaat osaavat itse hakea apua myös varhaisemmassa vaiheessa, jolloin tarvittava apu voi olla esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelu.

Hyvinkään lastensuojeluasiakkaiden määrä on laskenut nopeammin kuin Uudellamaalla ja koko maassa. Vuonna 2010 asiakkaita oli yli 1000, vuonna 2015 alle 400. Vuonna 2015 voimaan tullut sosiaalihuoltolaki (1301/2014) edellyttää palveluiden järjestämisen ilman lastensuojelun asiakkuutta. Hyvinkäällä on alettu järjestää sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja useimpiin muihin kuntiin verrattuna etupainoisesti. Tämä näyttäytyy lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrän vähentymisessä vuoden 2010 yli 1000:sta vuoden 2016 alle 400:aan.

Kuva 3. Lastensuojeluilmoitusten määrän suhteellinen kehitys Hyvinkäällä, Uudellamaalla ja koko maassa vuosina 2010–2015. Indeksi 2010=100. Lähde: SOTKANet.

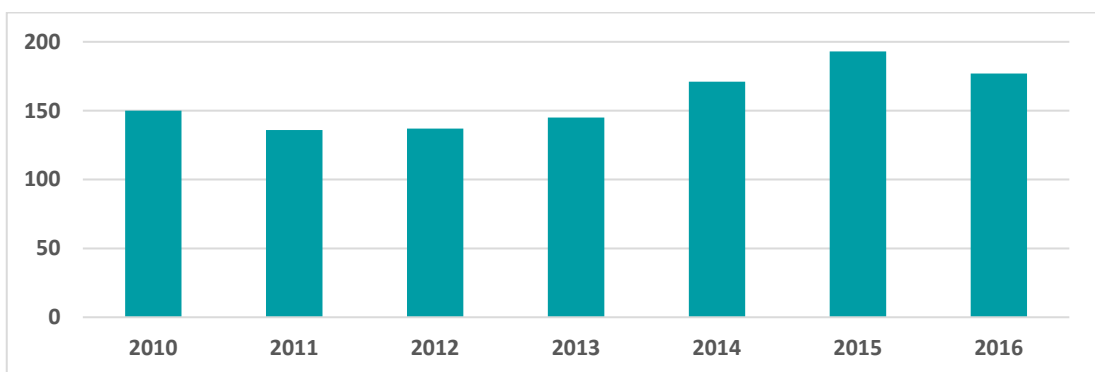
- Suurimmalla osalla lapsista koulunkäynti menee hyvin ja se on mielekästä, ja mahdollisten hankaluuksien esiin tullessa matalan kynnyksen palvelut ovat helposti saatavilla.

Kuva 4. Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärän suhteellinen kehitys Hyvinkäällä, Uudellamaalla ja koko maassa vuosina 2010–2015. Indeksi 2010=100. Lähde: SOTKANet.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten (0–17-vuotiaiden) määrä kasvoi Hyvinkäällä 2013–2015 joka vuosi. Tämän jälkeen sijoitusten määrä on laskenut. Sijoitettuna oli 1,9 % vastaavan ikäisistä lapsista. Vuonna 2015 vastaava osuus oli 2,1 %. Sijoitettujen lasten määrä on kuitenkin korkeampi kuin eräissä verrokkikunnissa tai koko maassa.

Myönteistä on myös perhehoidon osuuden kasvu sijoituksissa. Perhehoidossa hoidettavien osuus kaikista sijaishuoltoon sijoitetuista lapsista on 60 %, joka on myös valtakunnallisesti erinomainen luku. Ammatilliseen perhekotiin tai laitoshuoltoon sijoitetaan lapsi tai nuori vain, jos se on lapsen edun kannalta välttämätöntä. Myös sijoituksia lapsen lähiverkostoon on onnistuttu lisäämään.

Kuva 5. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–20-vuotiaat Hyvinkäällä vuosina 2010–2016. Lähde: SOTKANet.

2.5 Terveys

Suurin osa hyvinkääläisistä lapsista ja nuorista kokee terveydentilansa hyväksi.

Yläkoululaisista 64,3 % sanoo olevansa täysin raitis, lukiolaisista 35,3 % ja ammattiin opiskelijoista 21,1 %. Huomioitavaa on, alkoholia viikoittain käyttävien yläkoululaisten (6 %) ja lukiolaisten (8,5 %) määrä on noussut vuodesta 2013, mutta ammattiin opiskelevin (10,5 %) määrä vähentynyt.

Tupakointi on vähentynyt ja nyt yläkoululaisista tupakoi päivittäin 5,1 %, lukiolaisista 2,5 % ja ammattiin opiskelevista 20,7 %. Nuuskan käyttö on lisääntynyt vuodesta 2013 ja nyt nuuskaa käyttää päivittäin 3,9 % yläkoululaisista, 5,3 % lukiolaisista ja 8,8 % ammattiin opiskelevista.

Yläkoululaisista on kokeillut ainakin kerran kannabista 9 %, lukiolaisista 10,5 % ja ammattiin opiskelevista 22,4 %. Suuri osa nuorista kertoo huumausaineiden saannin olevan Hyvinkäällä helppoa.

Päihteisiin liittyen on huolestuttavaa nuorten hyväksyvä asenne ikäistensä päihteiden käyttöön.

Merkittävä huolenaihe terveyteen liittyen on nuorten ylipaino. Yläkoululaisista ylipainoisia on 20,8 %, lukiolaisista 14,8 % ja ammattiin opiskelevista 20,2 %.

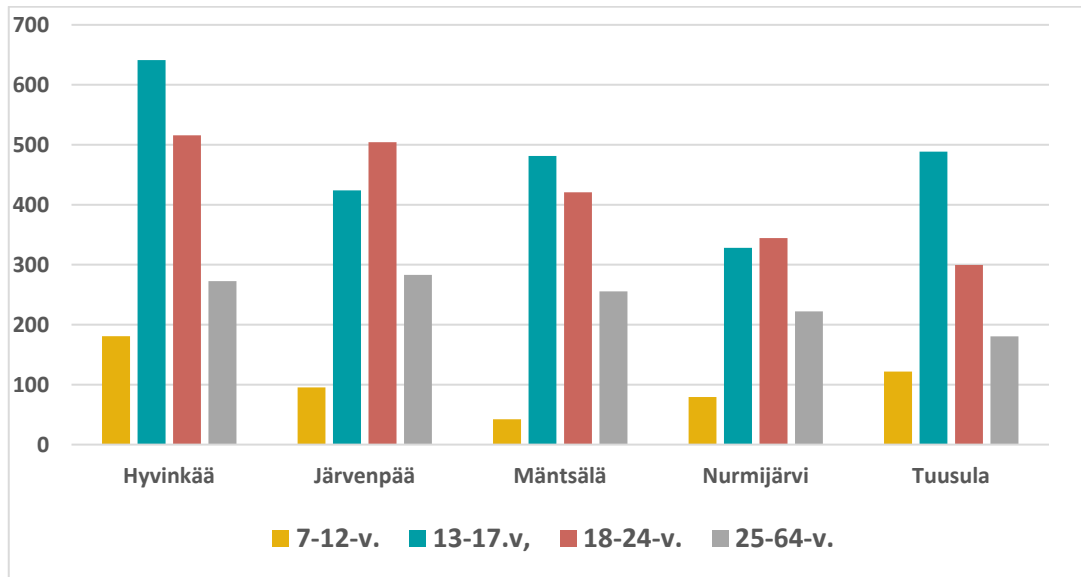
Varhaiskasvatuspalveluihin ja kouluihin haasteita tuo diabetesta sairastavien lasten määrän kasvu ja tämän aiheuttamat vaatimukset avustavalle henkilökunnalle.

Yläkoululaisista 42,3 % ei syö aamupalaa joka arki-aamu ja 45,9 % sanoo, ettei syö koululounasta päivittäin. Lukiolaisista 32,3 % ja ammattiin opiskelevista 48,5 % ei syö joka arki-aamu aamupalaa. Lukiolaisista 31,6 % ja ammattiin opiskelevista 26,3 % ei syö päivittäin koululounasta.

Lapset ja nuoret kokevat kyselyn (2017) mukaan terveystalouteen pääsyn kohtalaisen helpoksi. Sairaanhoidajalle ja lääkärille pääsyn koki helpoksi 94 % vastaajista. Kuraattorille tai psykologille pääsyn koki helpoksi 90 %.

Yli 20 % ilmoitti, että ei ole helppoa löytää kodin ulkopuolista aikuista, jolle voisi puhua huolistaan.

– *Jos en urheilisi, niin varmaan illalla vain notkuisin lähikaupalla, niin kuin kaverit tekee, kenellä ei ole harrastuksia.*

Kuva 6. Psykiatrisen laitoshoidon hoitopäivät ikäryhmittäin v.2010–2015 (keskiarvo) / 1000 vastaavan ikäistä asukasta. Lähde: SOTKANet.

Lasten ja nuorten psykiatrinen hoito on Hyvinkäällä painottunut erikoissairaanhoidon. Myös psykiatrisen osastohoidon hoitopäiviä mitattaessa hyvinkäläisillä on osastohoitopäiviä huomattavasti muita Hyvinkään sairaanhoitoalueen kuntia enemmän kaikissa ikäryhmissä. Avohoitokäyntejä taas on kaikissa nuorinta ikäryhmää lukuun ottamatta edellä mainittuja kuntia vähemmän. On painotettava, että lastensuojelu- ja mielenterveyspalvelujen käytön ja lasten hyvinvoinnin välillä ei ole suoraviivaista yhteyttä.

2.6 Turvallisuus

Lapsia ja tulee suojella kaikelta heidän hyvinvointiaan uhkaavilta tekijöiltä.

Rauhallisuus ja turvallisuus olivat kärkiarvojen joukossa, kun kysyttiin mikä Hyvinkäällä on parasta. Kuitenkin alle 17-vuotiaista 10 % kertoo, ettei aina tunne oloaan turvalliseksi kotona. Kodin ulkopuolella vastaava osuus on 30 %.

Turvallisuus otetaan huomioon kaikessa palvelutuotannossa. Hyvinkään turvallisuussuunnitelma on osa hyvinvointikertomusta. Lasten ja nuorten näkökulmasta keskeisiä turvallisuussuunnitelman painopistealueita ovat päihteet, mielenterveys ja lähisuhdeväkivalta, rakennetun alueen turvallisuus, liikenneturvallisuus sekä tapahtumien turvallisuus.

Lasten ja nuorten kohdalla erityistä huomiota tulee kiinnittää kiusaamisen ehkäisyyn. Kaikissa Hyvinkään päiväkodeissa ja kouluissa on suunnitelma kiusaamisen ehkäisyksi.

Varhaiskasvatuksessa ja koulussa tehdään joka päivä töitä arjen varhaiskasvatus- ja koulupäivän turvallisuuden eteen mm. pitämällä lasten ja oppilaiden kanssa säännöllisesti harjoituksia ulos poistumisista ja sisään suojautumisista.

4.–5.-luokkalaisista 65,8 % ei ole kiusattu lainkaan lukuvuoden aikana, yläkoululaisista 76,6 %, lukiolaisista 91,8 % ja ammattiin opiskelevista 87,2 %. Alakoululaisista 21,1 % ja yläkoululaisista 42,5 % sanoo kiusaamisen jatkuneen tai pahentuneen sen jälkeen, kun on kertonut asiasta.

Hyvinkääläisille lapsille ja nuorille on tapahtunut tapaturmia koulussa ja koulumatkalla hieman enemmän kuin koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin. Lukiolaisten ja ammattiin opiskelevien tapaturmat ovat lisääntyneet vuodesta 2013. Tapaturmia on tapahtunut 4.–5.-luokkaisista 23,9 %, yläkoululaisista 26,2 % lukiolaisista 12,1 % ja ammattiin opiskelevista 12,7 %.

2.7 Kasvatus koulutus ja oppiminen

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään kasvatukseen, opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä.

Hyvinkään koulutustaso on maan keskitasoa. Keskiasteen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on Hyvinkäällä 70,2 % ja koko maassa keskimäärin 70,7 %.

Vuonna 2016 alle 7-vuotiaista lapsista 2388 eli yli 70 % osallistui varhaiskasvatuspalveluihin. Hyvinkäällä on noin 4800 peruskoululaista, 1000 lukiolaista ja 1200 ammattioppilaitoksen opiskelijaa.

Alakoululaisista 77,6 % ja yläkoululaisista 52,2 % sanoo pitävänsä koulunkäynnistä. Lukiolaisista opiskelusta sanoo pitävänsä 71,3 % ja ammattiin opiskelevista 78,5 %. Lukiolaisia lukuun ottamatta koulusta ja opiskelusta pitävien määrä on pienempi kuin koko maassa ja Uudellamaalla keskimäärin. Koulusta pitävien määrä on vähentynyt vuodesta 2013.

Erityisesti yläkoulun oppilaat (51,4 %) kokevat, että opettajat eivät ole kiinnostuneita siitä, mitä heille kuuluu ja 33,6 % yläkoululaisista kokee opettajien toimivan epäoikeudenmukaisesti. Luvut ovat suurempia kuin Uudellamaalla ja koko Suomessa keskimäärin.

Alakoululaisista 34,6 % kokee, että opettajat ovat usein kiinnostuneita, mitä heille kuuluu ja 32,6 % on innostunut koulunkäynnistä.

Oppilaiden oppimista ja kehitystä tuetaan varhaiskasvatuksessa ja peruskouluissa yhdessä huoltajien kanssa. Tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä pääsääntöisesti omassa päiväkodissa ja koulussa.

Perusopetuksessa tehostettua tukea saa noin 12 % koululaista ja erityistä tukea noin 6 %. Erityisen tuen oppilaista suurin osa, 90%, opiskelee kokonaan pienluokissa. Alakoululaisista vain 3,2 % sanoo heillä olevan vaikeuksia koulutehtävissä, ylemmillä luokilla yli 20 % opiskelijoita.

Hyvinkäällä on vahvistettu perusopetuslain mukaisesti tukipalvelujen saamista lähikouluissa siirtämällä niihin erityiskouluista pienryhmäresurssia. Kaikissa kaupunkikouluissa on omat pienryhmät ja osa-aikainen erityisopetus. Lisäksi on koko kaupungin erityisen tuen ja joustavan perusopetuksen ryhmiä. Lähikoulujen mahdollisuuksia huolehtia tuen tarvitsijoista olisi hyvä lisätä. Opettajat kokevat haasteellisena, että luokissa on paljon erilaista tukea tarvitsevia oppilaita.

– *Enemmän ILMAISTA tekemistä!*

Oppimisen tukena kaikille Hyvinkäällä koulua käyville on oppilashuollon palvelut, joihin oppilaalla on esiopetuksesta lähtien subjektiivinen oikeus. Oppilashuollon painopisteen tulisi olla yhteisöllisessä oppilashuollossa, mutta tällä hetkellä yksilökohtaisen työn määrä kuitenkin painottuu.

Vuonna 2016 oppilashuollon asiakkaista 39 % tuli tunne-elämään liittyvien syiden vuoksi. Yläkoululaisista 29,9 % sanoo olleensa viimeisen vuoden aikana huolissaan mielialastaan, lukiolaisista 35,8 % ja ammattiin opiskelevista 41,7 %.

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 43,3 % kertoo, ettei ole saanut apua psykologilta, vaikka olisi tarvinnut. Lukiolaisista tätä mieltä on 34,5 % ja yläkoululaisista 24,2 %. Kuraattorilta apua ei ole saanut tarpeesta huolimatta 22,4 % yläkoululaisista, 35,7 % lukiolaisista ja 31,5 % ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista.

– *Nuorisoasemalle tarvittaisiin lisää panostusta ja tiiviimpää yhteistyötä koulujen kanssa.*

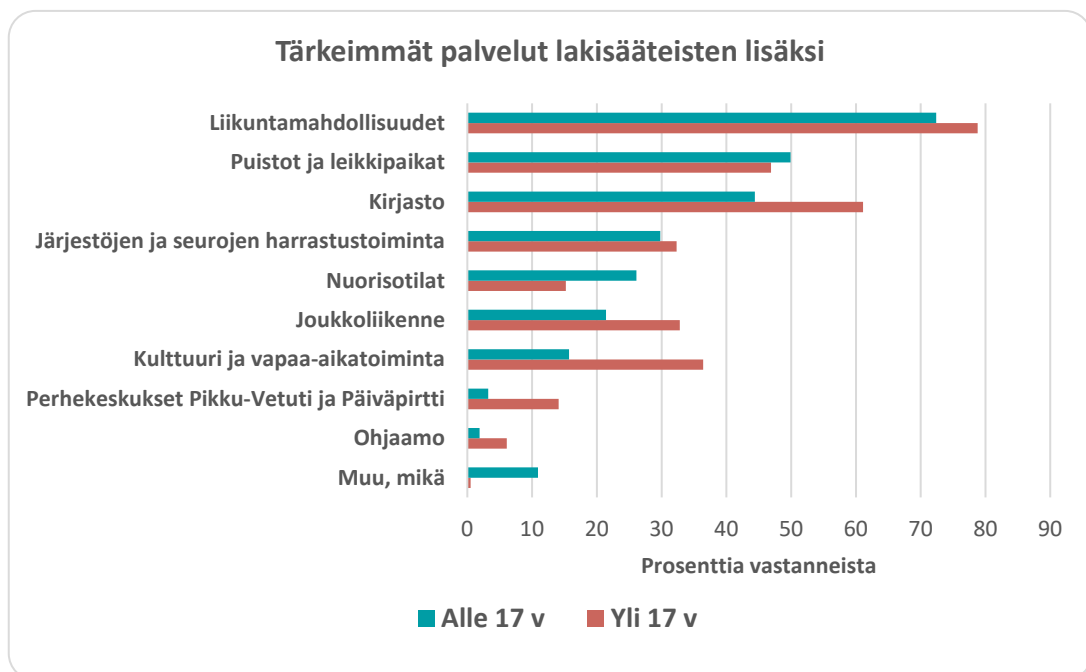
2.8 Lepo ja vapaa-aika

Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.

Hyvinkäällä on paljon kolmannen sektorin toimijoita, jotka tarjoavat lapsille ja nuorille monipuolisesta vapaa-ajan tekemistä liikunnan, taiteen ja kulttuurin parissa. Kouluilla järjestetään koulupäivien jälkeen erilaisia kerhoja, jotka ovat oppilaille maksuttomia.

Lapset ja nuoret kertovat, että Hyvinkäällä on nuorille sopivaa tekemistä ja että he ovat tietoisia harrastusmahdollisuuksista. Lähes kaikki lapset ja nuoret kertovat harrastavansa jotain vähintään kerran viikossa. Kauppakeskus Willa ympäristöineen on vapaa-ajan suosikki. Kaverit, puistot ja pallopelit ovat myös arvokkaita sopivan tekemisen löytämisessä. Kyselyn vastauksissa nousi kuitenkin esille lasten ja nuorten toive liikunnallisiin teemapuistoihin sekä huoli harrastusten kustannuksista.

Nuorten käyttämien palveluiden tärkeysjärjestys on esitetty kuvassa 7. Verrokkina kuvassa myös yli 17-vuotiaille aikuisille suunnatun kyselyn vastaavat tulokset.

Kuva 7. Alle 17- ja yli 17-vuotiaiden mielestä tärkeimmät palvelut lakisääteisten (sosiaali- ja terveydenhuolto, varhaiskasvatus, koulu...) lisäksi. Lähde: Hyvinkään kaupunki, Webropol-kyselyt keväällä 2017.

3. EDELLISEN SUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

Edeltävä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tehty vuosille 2014–2017. Aikavälillä on tapahtunut useita muutoksia lainsäädännössä. Uusista tai merkittävästi muuttuneista säädöksistä suoraan lapsiin ja perheisiin vaikuttavat muun muassa varhaiskasvatuslaki, oppilashuoltolaki ja sosiaalihuoltolaki. [Nuorisotakuu](#) tuli voimaan vuonna 2013. Käytännössä palvelujärjestelmän muutokset olivat niin nopeita, että suunnitelma todettiin osin vanhentuneeksi jo vuonna 2015 osin. Näin ollen tavoitteita tarkennettiin ja päätettiin, että niitä tulee päivittää vuosittain.

Verrattaessa edellisen suunnitelman tavoitteita käsillä olevan suunnitelman osa-alueisiin, voidaan niitä ja niiden toteutumista arvioida seuraavasti. *Koulutuksen, oppimisen ja kasvatuksen* suhteen tavoitteina olivat muun muassa esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yhteisen opetussuunnitelman valmistelu, varhaiskasvatuslain kuntatason valmistelu, paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman käyttöön ottaminen ja lähikouluperiaatteen vahvistaminen. *Hoivan ja huolenpidon* alueella asetettiin tavoitteiksi vaikeassa asemassa olevien lasten palveluiden yhteensovittaminen sekä vanhempien päihde- ja mielenterveyspalvelujen tunnistaminen ja hoitoon saattaminen. *Levon ja vapaa-ajan* osalta oli tavoitteina tavata nuoria näiden omissa elinympäristöissä positiivisia käyttäytymismalleja antaen ja syrjäytymisriskissä olevien nuorten tavoittaminen ja Ohjaamo-toiminnan käynnistäminen.

Suunnitelman tavoitteet ovat toteutuneet hyvin. Käytännössä kaikki tavoitteet joko saavutettiin tai ne hankkeet ovat käynnissä osana kansallista, sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimaa Lape-hanketta.

4. LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Hyvinkään kaupunki tarjoaa lapsen ja nuoren kehitysvaiheissa eri palveluista odotusajasta aikuisuuteen saakka. Palvelut jaetaan kolmeen ryhmään; perus- ja ehkäisevät palvelut, varhainen tuki ja korjaavat palvelut. Hyvinvoinnin perustana ovat hyvät, kaikilla kohdentuvat peruspalvelut, joiden lisäksi tarvitaan ehkäiseviä ja korjaavia palveluja. Tavoite on, että palvelujen käyttämisen tarve vähenee kohti korjaavia palveluja.

4.1 Kasvua ja kehitystä edistävät palvelut ja yhteistyön toimivuus

Palvelujen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä

4.1.1 Neuvola

[Neurolatoiminta](#) jakautuu perhesuunnitteluun, äitiysneuvolaan ja lastenneuvolaan. Neuvolan toiminta rakentuu yksilöllisistä tapaamisista neuvolavastaanotolla, kotikäynneistä, verkostoyhteistyöstä, puhelinohjauksesta, perhevalmennuksesta sekä Netti Neuvola Nellissä tapahtuvasta neuvonnasta, tiedottamisesta ja kysymys-vastauspalstasta. Lisäksi neuvola tukee omien asiakkaidensa vertaistukiryhmiä ja osallistuu niihin, mm. monikkoperheet ja vauvatreffit. Neuvolapalvelut on koottu muiden perhepalveluiden yhteyteen Suutarinkadulle syksystä 2017 lähtien. Neuvolatyössä on 16 terveydenhoitajaa sekä kaksi perheohjaajaa, joiden asiakkaaksi pääsee suoraan terveydenhoitajan vastaanotolta. Perheohjaajat tekevät ennalta ehkäiseviä työtä käyden kotikäynnillä ensimmäistä lasta odottavien perheiden luona. Neuvolan perheohjaajien asiakkaina ovat pääasiassa alle 3-vuotiaiden lasten perheet. Yksi tärkeimmistä tukimuodoista on perheen kotona tapahtuva uniohjaus, jonka tavoitteena on lisätä lapsen nukah-tamisen taitoa. Ohjaus voidaan tarvittaessa toteuttaa myös unikouluna Martinkaaren päiväko-dissa. Terveyskeskuslääkärit tekevät neuvolatyötä omalääkärityön ohella. Terveysneuvolatyön ja lääkärityöpari tekevät oman alueensa perhesuunnittelu-, äitiys-, lastenneuvolatyön. Neuvo-lalla on vastuulääkäri, joka osallistuu neuvolatyön kehittämiseen ja huolehtii uusien lääkärei-den perehdyttämisestä.

4.1.2 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

[Kouluterveydenhuolto](#) on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Kouluterveydenhuoltoon kuuluu oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, huoltajien kasvatustyön tukeminen, oppilaan tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukemi-nen yhdessä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen, koulu yhteisön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta, suun terveydenhuolto sekä oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset.

Kouluterveydenhuolto huolehtii oppilaiden määräaikaisista terveystarkastuksista vuosittain, joissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suh-teessa ikään ja kehitysvaiheeseen. Tarkastuksissa pyritään löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Terveystarkastuksiin sisältyy aina yksilöllinen

terveysneuvonta. Laaja terveystarkastus tehdään ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla ja siihen kuuluu myös opettajan arvio koulutyön sujuvuudesta. Laajaan terveystarkastukseen kutsutaan oppilaan huoltajat

– *Ei KIUSAAMISTA eikä ikinä mitään pahaa KENELLEKKÄÄN!*

Kouluterveydenhoitajat toimivat kaikilla kouluilla, pienemmillä kouluilla sovittuina päivinä. Kouluterveydenhuollossa on kehitetty myös sähköisiä palveluita. Koululaiset voivat muun muassa lähettää terveydenhoitajalle kysymyksiä nimettömästi.

4.1.3 Oppilas- ja opiskelijahuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Oppilashuollon tavoitteena on lisätä oppilaiden ja perheiden omia valmiuksia huolehtia hyvinvoinnistaan. Oppilas- ja opiskelijahuolto toteutetaan yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Hyvinkäällä oppilashuollon palvelut (koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhuollon palvelut) resursoidaan ja kohdennetaan kaupunkitasoisesti. Koulun opiskeluhuoltoryhmä suunnittelee koulun saaman resurssin käyttöä ja arvioi sen kohdentumisen tarkoituksenmukaisuutta.

Esi- ja perusopetuksen oppilashuollossa on kuusi koulupsykologia ja kuusi koulukuraattoria sekä 10 terveydenhoitajaa. Toisella asteella työskentelee kolme koulukuraattoria, koulupsykologi sekä viisi terveydenhoitajaa. Esi- ja perusopetuksen koulukuraattorit ja -psykologit työskentelevät työpareittain ja oppilasmäärä on 800 työntekijää kohden, mitä voidaan pitää suositusten mukaisena. Haastavin tilanne on toisen asteen psykologin palveluiden kohdassa, sillä oppilasmäärä on noin 2100 työntekijä työntekijää kohden.

4.1.4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan varhaiskasvatuslain mukaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu pedagogiikka. Hyvinkään varhaiskasvatuspalvelut tukevat hyvinkääläisten lasten kasvua ja oppimista yhdessä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatusta on päivähoito joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, esiopetus sekä avoin varhaiskasvatus.

[Kunnallista varhaiskasvatusta](#) käyttää 85–87 % kaikista varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjistä. Yksityistä varhaiskasvatusta on 13–15 %.

Hyvinkäällä on neljätoista päivähoitoyksikköä. Päiväkodit ovat auki pääsääntöisesti klo 6.30–17.30. Iltahoitoa tarjoaa Kenttädun päiväkotiklo klo 6.00–22.00. Ympäri vuorokautista hoitoa tarpeen mukaan tarjoaa Martinkaaren päiväkotiklo. Äidinkieleltään ruotsinkielisten lasten päivähoitoa ja esiopetusta antaa päiväkotiklo [Folkhälsans daghem i Hyvinge](#) ja sinne haetaan vastaavasti kuin kunnalliseen päivähoitoon sekä maksut määräytyvät vastaavasti kuin kunnallisessa.

Esiopetusta järjestetään Hyvinkäällä varhaiskasvatuksen alaisena kunnallisissa varhaiskasvatusyksiköissä päiväkotien ja koulujen tiloissa sekä ostopalveluna yksityisissä päiväkodeissa. Viime vuosina esiopetusta on järjestetty myös perusopetuksen alaisuudessa pienillä kyläkouluilla.

Varhaiskasvatuksen avointa toimintaa järjestetään perhekeskuksessa Hangonsillan päiväkodin Pikku-Veturissa ja Päiväpirtissä. Kuuden päiväkodin yhteydessä toimii varhaiskasvatuksen kerhot. Perhekeskus Pikku-Veturissa toimii maksuton, kaikille hyvinkääläisille avoin päiväkotiklo. Avoin päiväkotiklo on perheiden kohtaamispaikka, jonne vanhemmat ja isovanhemmat ovat tervetulleita yhdessä lastensa ja lastenlastensa kanssa. Pikku-Veturissa on mahdollisuus tavata terveydenhoitajaa, perhetyöntekijää, unikoulusta vastaavaa perheohjaajaa ja muita lapsiperheiden kanssa toimijoita kuukausiohjelman mukaan. Perhekeskuksessa voidaan myös järjestää ryhmiä, joihin osallistujat sovitaan etukäteen.

Perhekeskus Päiväpirtissä toiminta painottuu ulos, pihalle ja puistoon. Ulkona järjestettävässä avoimessa päiväkodissa on ohjattua ulkotoimintaa lapsille ja vanhemmille kuukausiohjelman mukaan. Avoin päiväkotiklo on maksutonta ja kaikille avointa toimintaa.

Lapsilla on mahdollisuus leikkiä ja liikkua toisten lasten kanssa ja vanhemmilla on mahdollisuus tutustua toisiin, samanlaisessa elämäntilanteessa oleviin perheisiin. Iltapäivisin Päiväpirtissä kokoontuu 2–5 -vuotiaiden ulkoliikuntakerho, jossa liikutaan, tutkitaan luontoa ja opetellaan ryhmässä oloa. Hyvä ulkoiluväline on välttämätön. Silloin harvoin, kun sää ei mahdollista ulkoilua, siirrytään sisätiloihin.

Varhaiskasvatuksen palveluohjaus neuvoo, ohjaa ja tukee perheitä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kysymyksissä ja hakuprosessissa.

4.1.5 Perusopetus

[Hyvinkäällä on 18 koulua](#), joista yksi on ruotsinkielinen koulu ja neljä kyläkoulua sekä pelkääntään erityistä tukea antavia kouluja kaksi; Martinkulman koulu ja Hakalanpolun koulu. Hyvinkäällä annetaan englanninkielistä opetusta vuosiluokille 1–6. Erikoisluokkia ovat musiikkiluokat vuosiluokilla 3–9, yläkouluissa matematiikkaluokat, urheiluluokat ja luonnontiedeluokat.

Oppilaiden oppimista ja kehitystä tuetaan kouluissa yhdessä huoltajien kanssa. Tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä. Mikäli oppilas tarvitsee koulunkäynnissään tukea, sitä järjestään pääsääntöisesti hänen omassa koulussaan. Jokaisessa koulussa on osa-aikaista erityisopetusta antava erityisopettaja ja kaikissa kaupunkialueen kouluissa on vähintään yksi pienryhmä.

Martinkulman koulussa annetaan opetusta runsaasti tukea tarvitseville oppilaille, joilla on yleensä useita yksilöllistettyjä oppiaineita. Martinkulmassa oppilaat opiskelevat luokilla 2–9. Lisäksi Martinkulmassa on alkuopetuksen valmiuksia tukeva luokka, starttialku. Oppilaita on 110. Martinkulman alaisuuteen kuuluu myös lastensuojeluyksikkö Peiponpesän yhteydessä olevat kaksi luokkaa, joissa oppilaspaikkoja yhteensä 20. Hakalanpolun koulu vastaa kehitysvammaisten lasten ja nuorten opetuksesta ja kasvatuksesta 11-vuotisen oppivelvollisuuden aikana. Oppilaita on noin 40.

1–4 -luokkalaisille on koulunkäynnin ja kasvun tukemiseksi kaksi emo-luokkaa, joissa opetus ja kuntouttava toiminta muodostavat kokopäivän kestävästä kokonaisuudesta. Oppilaspaikkoja on yhteensä 14.

Yläkoululaisille on oma kuntouttava luokka oppilaille, joiden on psyykkisten vaikeuksien vuoksi mahdotonta opiskella omassa koulussaan. Oppilaspaikkoja on 10.

7–9-luokkalaisiin syrjäytymisvaarassa oleviin oppilaisiin kiinnitetään erityistä huomiota. Lähi-koulun tukitoimien lisäksi Hyvinkäällä on kolme joustavan perusopetuksen JOPO-ryhmää. Joustava perusopetus on osa yleistä tukea, mutta opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoille ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluja käyttäen. Tavoitteena on, että jokainen saa päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan. Oppilaspaikkoja 30.

Maahanmuuttajien opetus on keskitetty neljään kouluun. Peruskouluikäinen maahanmuuttajaoppilas aloittaa valmistavan opetuksen ryhmässä, joiden määrä vaihtelee vuosittain tilanteen mukaan. Valmistavan opetuksen tavoitteena on, että oppilaan suomen kielen taito kehittyisi sellaiselle taitotasolle, että hän voi siirtyä opiskelemaan perusopetuksen luokkaan.

Valmistava opetus kestää yleensä yhden lukuvuoden. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilaat siirtyvät oman alueensa maahanmuuttajaopetuksen keskittämiskouluihin. Ne ovat Puolimatka, Paavola, Martti ja Härkävehmaan yläkoulu.

– *Hyge on paras, koska täällä on kaikki tarpeellinen.*

Ensimmäisellä ja toisella luokalla opiskeleville sekä erityisopetuksessa oleville lapsille järjestetään aamu- ja iltapäivätoimintaa. Järjestävänä tahona on Hakalanpolun koulu lukuun ottamatta yhdistykset ja seurakunta. Toimintaa koordinoi sivistystoimen iltapäivätoiminnan koordinaattori.

4.1.6 Toisen asteen koulutus

Hyvinkäällä toisen asteen koulutusta tarjoavat [Hyvinkään Sveitsin lukio](#), [Hyvinkään yhteiskoulun lukio](#) ja [Hyria koulutus Oy](#). Opiskelupaikkoja on määrällisesti tarjolla jokaiselle peruskoulunsa päättävälle nuorelle. Hyria järjestää ammatillisen koulutuksen lisäksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaa koulutusta (VALMA) ja Hyvinkään yhteiskoulun lukion aikuislinja aikuisten perusopetusta, perusopetuksen lisäopetusta (10-luokka) ja aikuisten lukiokoulutusta.

4.1.7 Nuorisopalvelut

Nuorisotyö on nuorten omaan ajankäyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, sosiaalista vahvistamista sekä nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista. Nuorisopalvelut järjestetään toimintaa nuorten vapaa-aikana iltaisin ja viikonloppuisin. Keskeiset toimintapaikat ovat nuorisotalo Silta, jossa järjestetään pelitalotoimintaa sekä kerhotoimintaa erilaisille ryhmille sekä kauppakeskus Willassa sijaitseva nuortentila Spotti. Spotissa käy jopa yli sata nuorta päivässä. Kauppakeskuksessa on aloitettu laaja monialainen yhteistyö omistajien, poliisin, kaupungin toimijoiden ja järjestyksenvalvojen kesken.

Nuorisopalvelut on käynnistänyt katusovittelutoiminnan, jonka avulla pieniin rikkeisiin päästään puuttumaan välittömästi. Katusovittelun tavoitteena on, että vahingontekoihin ja lieviin asianomistajarikoksiin syyllistyneet nuoret voivat sovittaa tekonsa jollin muulla kuin rahakorvauksella. Yhteistyöllä pystytään estämään päällekkäisyydet ja nopeasti puuttumaan erilaisiin ilmiöihin, joita nuorten parissa ilmenee. Hyvinkäällä työskentelee seitsemän nuorisohjaajaa.

4.1.8 Liikunta- ja kulttuuripalvelut

[Liikuntapalvelujen](#) tarkoitus on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan keinon. Lapsille ja nuorille tarjotaan ohjattua liikuntaa, uimaopetusta, vauvauintia ja erityisryhmien liikuntaa. Maksutonta kerhotoimintaa järjestetään yli 100 tuntia viikossa. Toiminta sijoittuu ilta-päivään ja ilta-aikaan.

Hyvinkäällä on lukuisia lähiliikuntapaikkoja, jotka palvelevat päivällä kouluja ja iltaisin kaikenikäisiä liikkujia. Lasten liikkumista on saatu lisättyä erityisesti Fiilinkiä –ryhmillä sekä Liikkuva koulu -toiminnalla. Lähiliikuntapaikat on suunniteltu mahdollistamaan ja aktivoimaan lasten liikkumista.

[Kulttuuripalvelut](#) tukevat lasten hyvinvointia ja elämänhallintaa tarjoamalla harrastusmahdollisuuksia, tietoa ja elämyksiä kulttuurin ja taiteen eri alueilla. Vuosittain kaikki peruskouluikäiset tutustuvat kulttuurielämään monipuolisen Kulttuuripolku -toiminnan avulla. Hyvinkäällä on mm. lasten ja nuorten kulttuurikeskus [Villa Arttu](#), joka kokoaa yhteisen katon alle Lasten ja nuorten kuvataidekeskuksen, Hyvinkään lasten ja nuorten kuvataidekoulun sekä Taito -käsityökoulu Hyvinkään Helmen.

Suurimman osan lasten ja nuorten vapaa-aikapalveluista toteuttavat liikunta-, nuoris- ja kulttuuriyhdistykset. Yhdistysten toiminta mahdollistuu kaupungin ylläpitämien tilojen ja alueiden avulla ja toimintaa tuetaan liikunta- ja nuorisotoimen avustussäännön avulla.

4.2 Kasvua tukevat palvelut ja yhteistyön toimivuus

Varhaisen tuen palveluiden tavoitteena on tukea lasten kasvua. Nämä palvelut ovat matalan kynnyksen palveluja, joihin peruspalvelujen työntekijät tai perheet itse voivat ottaa yhteyttä, kun herää huoli lapsesta.

4.2.1 Perheneuvola

[Perheneuvolan](#) asiakkaaksi voivat hakeutua alle 13-vuotiaiden lasten perheet itse joko lapsen kasvuun ja kehitykseen tai erilaisiin perheen vuorovaikutuspulmiin liittyvissä asioissa. Perheneuvolan palveluihin kuuluu keskustelut ja neuvottelut, perhetilanteiden selvittelyt, lasten yksilötutkimukset, yksilö-, pari- ja perheterapiat, puhelinneuvonta, lasten eroryhmä ja perheasi-

oiden sovittelu. Perheneuvolasta lasten ja lapsiperheiden parissa työskentelevät saavat konsultaatiota ja työntekijät tekevät yhteistyötä muiden toimijoiden kuten koulun tai päiväkodin kanssa.

4.2.2 Lasten kuntoutuspalvelut

Puheterapiassa arvioidaan ja kuntoutetaan neuvolaikäisiä lapsia, joilla on vaikeutta puheen ja kielen kehityksessä. Lapset tulevat puheterapiatarpeen arviointiin lastenneuvolan läheteellä. *Toimintaterapeuttisessa* kuntoutuksessa pääpaino on vahvistaa lapsen sensomotorista kehitystä. Lapsen ikäodotusten mukaisia arjessa selviytymistä voi haitata puutteet perusliikkumisessa, kehon koordinaatiossa, aistisäätelyssä, käsien välisessä yhteistyössä, hahmotuksessa, toimintojen ja leikin suunnittelussa ja valmiuksissa olla vastavuoroisessa kontaktissa. *Neuvolapsykologi* palvelee äitiys- ja lastenneuvolan asiakkaita, alle kouluikäisiä lapsiasiakkaita sekä heidän huoltajiaan. Työ painottuu lasten kuntoutuspalveluihin – lasten kehitystasoarviointeihin ja vanhempien ohjaus- ja neuvontapalveluihin. Tavoitteena on lapsen kasvun ja kehityksen sekä vanhemmuuden tukeminen muun muassa tutkimus- ja neuvonta-aikoja tarjoamalla.

4.2.3 Nuorisoasema

[Nuorisoaseman](#) asiakkaaksi nuori voi hakeutua itse tai vanhempiensa avustuksella. Yhteistyökumppanit voivat myös ohjata nuoren asiakkaaksi joko suoraan nuorisoasemalle tai jatkohoitoon esimerkiksi perheneuvolasta, oppilashuollosta, kouluterveydenhuollosta, lastensuojelusta, nuorisopalveluista, nuorisopsykiatrian poliklinikalta tai JMT-poliklinikalta. Nuorisoasemalle nuori voi tulla, jos hänellä on esimerkiksi tarve keskustella ihmissuhdeasioista, lievä tai keskivaikkea ahdistus tai masennus, päihteiden käyttöä, toiminnallinen riippuvuus kuten liiallinen pelaaminen tai seksuaaliohjauksen ja ehkäisyn aloituksen tarve.

Nuorisoasemalla työskentelee kaksi sosiaaliohjaajaa, sairaanhoitaja ja psykologi. Koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluiden ulkopuolelle jääville nuorille järjestetään nuorisoasemalla terveydenhoitajan ja lääkärin palvelut.

4.2.4 Nopsa

[Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi eli Nopsa](#) vastaa sosiaalihuoltolain mukaisesta palvelutarpeen arvioinnista ja palveluohjauksesta tarpeen mukaisiin palveluihin. Nopsassa tehdään myös perhesosiaalityötä eli asiakkaille tarjotaan myös pidempikestoista tukea. Nopsassa otetaan vastaan myös lastensuojeluilmoitukset. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä arvioidaan tarvittaessa lastensuojelun tarve. Nopsassa työskentelee sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien lisäksi sairaanhoitaja, jonka työn tavoitteena on tarjota matalan kynnyksen tukea ja

tarvittaessa hoitoon ohjausta mielenterveys- ja päihdeongelmissa perhepalveluiden asiakas-perheiden vanhemmille.

4.2.5 Perhetyö

Lapsiperheiden erityisesti kotiin vietävät palvelut on koottu yhteen [perhetyön yksikköön](#), johon kuuluvat lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö ja lastensuojelun tehostettu perhetyö. Perhetyön yksikön tavoitteena on tarjota sekä mahdollisimman varhaista tukea, että myös tehostettua tukea apua tarvitseville perheille. Perheohjausta ja lapsiperheiden kotipalvelua on mahdollista saada matalalla kynnyksellä Nopsassa tehtävän palvelutarpeen arvion perusteella.

4.2.6 Seudulliset perheoikeudelliset palvelut

Hyvinkää toimii isäntäkuntana [seudullisessa perheoikeudellisessa yksikössä](#), joka vastaa viiden kunnan perheoikeudellisista palveluista, joihin kuuluvat lastenvalvojapalvelut, olosuhdeselvitysten tekeminen ja tapaamispaikka Nepparin palvelut. Neppari järjestää vanhemman ja lapsen välisiä valvottuja ja tuettuja tapaamisia, sekä voi olla mukana lapsen siirtymätilanteissa vanhemmalta toiselle.

Yksikössä työskentelee viisi lastenvalvojaa, sosiaalityöntekijä ja kaksi sosiaalihojaajaa.

4.2.7 Erityisnuorisotyö

[Erityisnuorisotyöntekijät](#) tekevät pienryhmä- ja yksilötyötä nuorten kanssa auttaen ja tukien nuorta erilaisissa elämäntilanteissa. Erityistyöntekijät tekevät myös nuoriso-ohjaajien katu-työtä, eli kiertävät keskustassa, kaupunginosissa ja siellä missä nuoret viettävät aikaa.

Erityisnuorisotyöntekijöiden Seitti-toiminnassa nuori tapaa erityisnuorisotyöntekijää kerran viikossa noin kolmen kuukauden ajan. Seitissä keskustellaan ja tehdään esimerkiksi erilaisia tehtäviä luottamuksellisesti, vapaaehtoisesti ja nuoren toiveiden mukaan.

Hyvinkäällä toimii kaksi erityisnuorisotyöntekijää.

4.2.8 Ohjaamo

[Ohjaamo](#) on nuorten, alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen palvelupiste, jonka toimintamalli rakentuu monialaisesti tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea tarjoavasta Ohjaamosta, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta.

Ohjaamon avoin toimintamalli kannustaa nuoria ottamaan yhteyttä oman tilanteensa selvittämiseksi, ilman lähettävää yhteistyötahoa. Ohjaamo tukee erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia nuoria ja edistää koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä ja itsenäistymisen tukea.

4.3 Kasvua korjaavat palvelut ja yhteistyön toimivuus

4.3.1 Lastensuojelu

Lastensuojelun perustehtävä on turvata lapsen kasvu ja kehitys. [Lastensuojelun palvelut](#) on jaettu avohuoltoon ja sijaishuoltoon, joiden tehtävänä on lastensuojelulain mukaisten palveluista ja kodin ulkopuolisista sijoituksista huolehtiminen. Lastensuojelun palvelut ovat maksuttomia lukuun ottamatta perhe- ja laitoshoidtoa, joista määritellään vanhemmille maksu heidän tulotasonsa mukaan.

4.3.1.1 Avohuolto

[Lastensuojelun avohuollossa](#) ovat asiakkaana lapset ja nuoret, joiden elämäntilanne edellyttää erityistä tukea. Avohuollossa suunnitellaan yhdessä lapsen ja perheen kanssa tarvittavat tukitoimet muutoksen aikaansaamiseksi. Lastensuojelussa tehdään yhteistyötä lapsen ja perheen lähi- sekä viranomaisverkostojen kanssa. Työskentelyä johtaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Lastensuojelussa avohuollon tukitoimina käytetään muun muassa tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta ja avohuollon sijoitusta. Kun lapsi on lastensuojelun avohuollon tukitoimena ja vanhempien suostumuksella sijoitettu kodin ulkopuolelle, esimerkiksi sijaisperheeseen tai Kotirinteeseen, huoltajuus säilyy lapsen huoltajilla ja he päättävät lastaan koskevista asioista. Avohuollon sijoituksissa lapsen ja nuoren koulu säilyy yleensä ennallaan. Avohuollon työryhmään kuuluu neljä sosiaalityöntekijää, erityissosiaaliohjaaja ja kaksi sosiaaliohjaajaa.

4.3.1.2 Sijaishuolto ja jälkihuolto

[Lastensuojelun sijaishuollolla](#) tarkoitetaan lapsen tai nuoren hoidon ja kasvatuksen järjestämistä oman kodin ulkopuolella. Sijaishuoltoa tarvitaan tilanteissa, joissa perheen omat voimavarat eivät riitä lapsen tai nuoren kasvun ja kehityksen turvaamiseen. Sijaishuolto palvelee huostaan otettuja lapsia ja nuoria sekä heidän läheisiään. Lisäksi sijaishuollon jälkihuollon asiakkaina ovat lapset ja nuoret, joiden huostaanotto ja sijoitus on päättynyt. Jälkihuollon työ vaatii paljon yhteistyötä muun palveluverkoston kanssa.

Huostaanotto on lastensuojelutyön viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Huostaanottoon ja sijaishuoltoon turvaudutaan silloin, kun kodin olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen uhkaavat vaarantaa vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä. Ensisijaisesti pyritään siihen, että lapsi voi asua kotona. Sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshoitona taikka muulla lapsen tarpeiden mukaisella tavalla. Jos lapsi tai nuori on kiireellisesti sijoitettu, sijoituksen pituus on enemmillään 30 + 30 vuorokautta. Muutoin huostaanotto on voimassa

toistaiseksi ja se päättyy viimeistään lapsen täyttäessä 18 vuotta. Huostaanoton jatkamisen edellytyksiä arvioidaan koko huostaanoton ajan. Huostaanoton lopettamista harkitaan aina lapsen edun mukaisesti silloinkin, kun huostaanottoon johtaneet syyt ovat poistuneet.

4.3.2 Kotirinteen vastaanottokoti

[Kotirinteen vastaanottokoti](#) on seitsenpaikkainen 13–17-vuotiaille kodin ulkopuolista sijoitusta tarvitseville nuorille tarkoitettu arviointiyksikkö. Vastaanottokodin käyttöaste on ollut korkea eli tarve lyhytaikaiseen laitoksessa tapahtumaan arviointiin on suuri. Kotirinteessä on kehitetty uudenlaista palvelumallia myös kotona tehtävään arviointiin silloin, kun nuoren sijoittaminen laitokseen ei ole tarkoituksenmukaista. Vastaanottokodin yhteydessä toimii myös tehostettu kotiuttava perhetyö, joka työskentelee sijaishuollosta kotiutettavien nuorten kanssa. Kotirinteeseen sijoitetuista nuorista 57 prosenttia on palannut sijoitusjakson jälkeen takaisin kotiin.

4.3.3 Perhehoitoyksikkö Pihlaja

Hyvinkää toimii isäntäkuntana sekä [perhehoitoyksikkö Pihlajassa](#) Pihlajaan kuuluu yhteensä 12 kuntaa. Pihlajan tehtävänä on vastata osaltaan näiden kuntien alueella tapahtuvasta lastensuojelun perhehoidosta ja perhehoitajien koulutuksesta ja tarvittavasta tuesta.

4.3.4 Nuorten työpajat ja Etsivä nuorisotyö

[Hyvinkään-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiö, HRAKS](#), edistää Hyvinkäällä nuorten työllistymistä ja ehkäisee syrjäytymistä. Palveluita ovat etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta, kuntouttava työtoiminta ja työhönvalmennus. Säätiöllä on erilaisia valmennusympäristöjä, kuten kahvila-ravintoloita ja kuljetustoimintaa.

Etsivä nuorisotyö antaa neuvoja ja tukea nuorille esimerkiksi opiskeluissa, työpajalla ja työharjoittelussa. Työntekijät auttavat nuorta eteenpäin ja löytämään oikeiden palvelujen piiriin.

4.3.5 Päihdepalvelut

[Päihdepalvelut](#) on tarkoitettu eri riippuvuuksista kärsiville aikuisille sekä heidän läheisilleen. Palvelu on tarkoitettu myös hoitoon ohjatuille päihderiippuvaisille. Päihdepalveluissa saa neuvontaa riippuvuuskyseksissä, hoidon tarpeen arviointia, riippuvuusongelmien hoitoa yksilö-, pari- ja ryhmäterapiamenetelmin, päihdearviointia ajo-oikeusasiassa ja muissa hoitoonohjauksissa, huumeseuloja yksikön asiakkaana oleville henkilöille sekä katkaisuhoidoja. Henkilöstö koostuu sairaanhoitajista ja lääkärin työpanoksesta.

1.1.2018 alkaen aloittaa toimintansa aikuisten palveluiden yksikkö, jossa aikuissosiaalityö, mielenterveys- ja päihdepalvelut, työllisyyspalvelut ja asumispalvelut yhdistyvät, jolloin tiivisteellä yhteistyöllä uskotaan nopeutettavan ongelmien ratkaisua.

4.4 Aikuisten palvelut, joilla on merkitystä lasten ja nuorten hyvinvointiin ja arvio yhteistyön toimivuudesta

Kaikissa aikuisten palveluissa otetaan asiakkaan kanssa esille perheen lasten tilanne Hyvinkäällä käytössä olevan toimintamallin mukaisesti.

Apua aikuisille -palvelupiste tarjoaa hyvinkääläisille matalan kynnyksen palveluita ja kokonaisvaltaista apua ja tukea arjen haasteisiin. Palvelupiste toimii Hyvinkään terveyskeskuksessa ja tarjoaa apua mm. asumiseen liittyviin ongelmiin, lähisuhde- ja perheväkivaltaan liittyviin ongelmiin, päihteiden ongelmakäyttöön ja mielenterveysongelmiin.

4.5 Palvelutoiminnassa ja asiakasmäärissä ennakoitujen muutokset

Maakunta- ja sote-uudistus on toteutumassa suunnitelmien mukaan vuoden 2020 alusta lukien. Tämä uudistus tulee muuttamaan merkittäväällä tavalla myös lapsille, nuorille ja perheille suunnattua palvelurakennetta. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuotanto tulisi siirtymään maakunnalle. Samalla on uhkana yhteistyön vaikeutuminen kuntaan jäävien palveluiden, erityisesti sivistystoimen tarjoamien palveluiden kanssa. Sen vuoksi yhteistyötä on päätetty vahvistaa valtakunnallisella LAPE (lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma) -ohjelmalla, joka on yksi hallituksen kärkihankkeista. Uudenmaan omassa LAPE-hankkeessa (LAPE Uusimaa – yhdessä olemme enemmän) kohdistetaan erityistä huomiota maakunnallisen verkoston luomiselle, jotta kaikki lasten, nuorten ja perheiden palvelut saadaan yhteen sovitettua lapsi- ja perhelähtöiseksi integroiduksi palvelujen kokonaisuudeksi ja täten parannettua palveluiden oikea-aikaista saatavuutta. Hanke tuottaa sisältöä Uudellamaalla toteutuvaan sote-uudistukseen ja samalla toteutetaan sote-uudistuksen muutostyötä. Hankkeessa tehtävän kehittämissuunnitelman tavoitteena on luoda lapsiystävällinen alue, jonka verkostossa toimivat tahot pystyvät luomaan vaikuttavia ratkaisuja pienten lasten, koululaisten ja nuorten arkeen liittyviin haasteisiin sekä tukemaan vanhempia heidän kasvatustyössään.

Hankkeen kehittämisen kohteiksi on valittu erityisesti perhekeskustoimintallin kehittämisen sekä varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten lasten ja nuorten hyvinvoinnin tuen kehittämisen. Edellä mainittuja täydennetään lapsiystävällisen toimintakulttuurin kehittämällä ja erityispalvelujen osalta uusia toimintamalleja, monialaista yhteistyötä sekä perhetyötä ja -kuntoutusta kehittämällä.

Hyvinkään ja Järvenpään kaupungit sekä Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan kunnat ovat päättäneet perustaa sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän 1.1.2018 alkaen. Tulevaan kuntayhtymään siirtyy näiden kuntien sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu. Kuntien tehtävänä on edelleen palveluiden tuottaminen voimassa olevan lainsäädännön, alemman tasoisten määräysten sekä kuntayhtymän ohjeiden ja ohjauksen mukaisesti. Edellä mainittujen kuuden kunnan sosiaali- ja terveystalouksia tullaan jatkossa tarkastelemaan koko alueen näkökulmasta ja yhdenvertaisuuden periaatteilla. Näillä muutoksilla voi olla vaikutuksia myös Hyvinkään tarjoamiin lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Hyvinkääläisten lasten lukumäärä on vähentynyt viimeisten vuosien aikana (ks. Kuva 1). Myös lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on pienentynyt. Hyvinkään väestönlisäys koostuu suurelta osin maahanmuuttajista. Pitkällä aikavälillä maahanmuuttajien osuus koko maassa on kasvanut. Vuonna 2015 Suomeen saapui ennätyskelliset 32 500 turvapaikanhakijaa. Saatavissa olevien tietojen perusteella voidaan olettaa, että maahanmuuttajien määrä tulee kasvamaan myös Hyvinkäällä lähivuosina.

Edellä mainitut kehityskulut tulevat vaikuttamaan myös lapsille, nuorille ja perheille tarkoitettuihin palveluihin: lasten määrän vähentyminen tarkoittaa pienempiä ikäryhmiä perustalouksissa, kuten neuvoloissa, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Maahanmuuttajien osuus vastaavissa palveluissa tulee samanaikaisesti kasvamaan.

5. HYVINKÄÄN PÄÄMÄÄRÄ

5.1 Yhteinen visio ja arvot

Haluamme edistää lasten ja nuorten henkisen kasvun, turvallisuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, sekä heidän juurtumistaan Hyvinkäälle ja identiteettien vahvistumista kaupunkiyhteisömme jäseninä. Panostamme lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien kehittämiseen. Otamme käyttöön sähköi-

– *Kun Hyvinkää ei ole iso eikä liian pieni.*

sen viestinnän uudet mahdollisuudet sekä varmistamme, että lapset ja nuoret saavat hyvät tietotekniset valmiudet jatko-opintojen, työelämän ja yhteiskuntaan sopeutumisen tueksi. Kehitämme yrittäjyyskasvatusta perusopetuksen osana, yhteistyössä alueen yritysten kanssa.

Teemme lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävää työtä kaikkien toimialojen voimin, yhdessä yhdistysten, yritysten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Varmistamme yhteistyörakenteiden ja -käytäntöjen toimivuuden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen yhteydessä.

6. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TILAAN LIITTYVÄT HUOLET HYVINKÄÄLLÄ

Taulukkoon on koottu hyvinvoinnin osa-aluejaottelun mukaisesti huoli, joita tämän suunnitelman teossa toteutetuissa kyselyissä ja työpajoissa, sekä kouluterveyskyselyissä on noussut esille.

HUOLENAIHE	
Yhdenvertaisuus	Suuret erot perheiden hyvinvoinnissa Opettajat eivät osaa kohdata erilaisista perheistä tulevia oppilaita
Osallisuus	Ei mahdollista vaikuttaa palveluihin Ei tietoa, kuinka olisi mahdollista vaikuttaa Huoltajien osallistumisessa lapsensa asioihin suuria eroja Työllistyminen vaikeaa
Hoiva ja huolenpito	Päiväkotiryhmissä levottomuutta Päiväkotiryhmissä erilaista tukea tarvitsevia lapsia Perheen pieniin pulmiin ei saa apua Apua saa vain virka-aikana Avun saaminen voi kestää kauan, jolloin kevyet tukitoimet eivät enää riitä. Vanhemmilla vaikeuksia rajojen asettamisessa ja vanhemmuudessa
Terveys	Liikkuminen vähäistä Ei uskalla tai osaa pyytää apua, jos voi henkisesti huonosti Yhä nuorempien päihdeiden käyttö Vaikea-asteisista psyykkisistä häiriöistä kärsiviä lapsia ja nuoria avohoidossa Aikuisten mielenterveys- ja päihdeongelmat vaikuttavat lapsiin

	<p>Viidesosa yläkoululaisista ylipainoisia</p> <p>Aamupalaa ja koululounasta ei syödä</p>
Turvallisuus	<p>Kotona ei tunnu aina turvalliselta</p> <p>Päihtyneet henkilöt ja päihteiden käyttö kodin ulkopuolella pelottaa</p> <p>Koulussa aggressiivisia oppilaita</p> <p>Kiusaamista ei saada loppumaan</p>
Koulutus, oppiminen ja kasvatus	<p>Luokissa liian paljon erilaista tukea tarvitsevia oppilaita</p> <p>Käytöshäiriöisiä lapsia ja nuoria paljon</p> <p>Koulujen resursseissa eroja</p> <p>Monikulttuurisuuden lisääntymiseen ei ole varauduttu riittävästi</p> <p>Kotiin jääviä oppilaita paljon</p> <p>Oppilaat kokevat, etteivät opettajat ole kiinnostuneita siitä, mitä heille kuuluu</p> <p>Oppilaat kokevat opettajien olevan epäoikeudenmukaisia</p> <p>Oikean alan löytäminen vaikeaa peruskoulun jälkeen</p>
Lepo ja vapaa-aika	<p>Harrastukset liian kalliita</p> <p>Kännykänkäyttö runsasta</p> <p>Ei vapaa-ajanviettopaikkaa 5-6 -luokkalaisille</p> <p>Ei riittävän monipuolisia paikkoja, joissa pääsisi leikkimään ja liikumaan</p>

7. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Taulukkoon on koottu hyvinvoinnin osa-aluejaottelun mukaisesti tavoitteet ja toimenpiteet, joilla edellisessä taulukossa lueteltuihin huoliin vastataan. Lasten ja nuorten palveluiden johtoryhmä seuraa tavoitteiden toteutumista.

Päämäärä / tavoite	Toimenpiteet	Mittari	Vastuutaho	Kustannus
YHDENVERTAISUUS				
Tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät muihin osa-alueisiin				
OSALLISUUS				
Lapset ja nuoret vaikuttavasti osallistetaan asioihin ja palveluihin.	Nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien toiminnan kehittäminen, yhteinäistetään toiminta eri kouluissa	Nuorisovaltuuston ja oppilaskuntien kokoontumiset ja kannanotot. Ehdoikkaiden määrä nuorisovaltuustoon ja oppilaskuntiin sekä äänestysaktiivisuus	Sivistystoimi	
	Suunnitellaan ja kokeillaan lasten ja nuorten asiakasraatia	Asiakasraatien toteuttaminen	Sosiaali- ja terveystoimi, Sivistystoimi	
	Sähköisen palautejärjestelmän käyttöönotto	Asiakaspalautteiden määrä ja käsittely	Sosiaali- ja terveystoimi, Sivistystoimi	
HOIVA JA HUOLENPITO				
Päiväkotiryhmissä pystytään huomioimaan lapset yksilöllisesti	Yli 3-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmissä on suhdeluku 1/7	Suhdelukua noudatetaan	Sivistystoimi	
Perheet saavat apua riittävän varhain	Vaikuttavia ja ennaltaehkäiseviä ryhmämenetelmiä käytetään suunnitelmallisesti	Toteutuneet ryhmät ja niihin osallistuneiden asiakkaiden määrä	Sivistystoimi, Sosiaali- ja terveystoimi	
	Henkilöstön kouluttamista neuropsykiatriksiksi (Nepsy) valmentajiksi tuetaan	Toteutuneet koulutukset ja niihin osallistuneet työntekijät	Sosiaali- ja terveystoimi, Sivistystoimi	

	Palveluohjauksessa tehostetaan asiakkaiden avunsaantia esitietomakkeita hyödyntämällä ja asiakkaiden osallisuutta vahvistamalla	Peruuttamattomien aikojen määrä ja suunnitelmallisesti päättyneet asiakkuudet	Sosiaali- ja terveys-toimi	
	Eropalveluita tarjoamalla tuetaan lapsen asemaa vanhempien erotilanteessa	Toteutuneiden perheasioiden sovittelujen määrä sekä erotilanteiden edessä -iltojen toteutuminen ja lasten Tilt Toukka -ryhmien osallistujamäärä	Sosiaali- ja terveys-toimi	
	Kehitetään perhekeskuksen toimintamallia LAPE -hankkeen tavoitteiden mukaisesti	Asiakastytyväisyyskyselyt palvelujen sujuvuudesta	Sosiaali- ja terveys-toimi, Sivistystoimi	
TERVEYS				
Palveluiden saatavuuden parantaminen	Aukioloaikoja laajennetaan	Tarjolla olevien ilta-aikojen määrä ja käyttö	Sosiaali- ja terveys-toimi.	
	Nuorisoaseman henkilöstön vahvistaminen yhdellä työntekijällä	Asiakastapaamisten määrä ja hoitoon pääsyn odotusaika	Sosiaali- ja terveys-toimi, Sivistystoimi	40 000e
	Työntekijöiden lisääminen toisen asteen oppilashuoltoon	Toteutuneiden asiakastapaamisten määrä	Sivistystoimi	50 000e
Päihteen käytön päihdemyönteytyksen vähentäminen	Koulutetaan henkilöitä tunnistamaan ja kohtaamaan päihdeongelmia asiakkaita	Koulutusten määrä ja osallistujat	Sosiaali- ja terveys-toimi, Sivistystoimi	
	Lisätään erityisnuorisotyöntekijöiden määrää yhdellä työntekijällä	Nuorisotyön yksilötoiminnan määrä	Sivistystoimi	40 000e
Liikkumisen lisääminen	Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman käytön lisääminen	Osallistuvien päiväkoti määrä	Sivistystoimi	
	Liikkuva koulu -ohjelman kehittäminen	Oppilaskyselyt liikkumisesta koulupäivän aikana	Sivistystoimi	
Painon hallintaa	Kiinnitetään huomiota oppilaiden aamupalan ja koululounaan syötiin.	Alipainon / Ylipainon väheneminen	Sosiaali- ja terveys-toimi, Sivistystoimi	

	Lasten ja nuorten aktiivoinen liikkumaar koulupäivän ulkopuolella	Alipainon / Ylipainon väheneminen	Sosiaali- ja terveys- toimi, Sivistystoimi	
TURVALLISUUS				
Lapset huomioidaan aikuisten palveluissa	Toimintamalliin koulutus yksiköissä ja yhteistyön toimintamalleja kehitetään	Työntekijät toimivat toimintamallin mukaisesti	Sosiaali- ja terveys- toimi	
Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy ja vähentäminen	Marak -mallin käyttöön- otto (moniammatillinen riskinarviointi)	Lähisuhdeväkivaltaan liittyvien yhteydenottojen määrä	Sosiaali- ja terveys- toimi	
Väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisy asiakastilanteissa	Henkilöstöä koulutetaan kohtaamaan haastavia asiakastilanteita turvallisesti ja hoidollisesti ennaltaehkäister tilanteiden paheneminen.	Koulutusten määrä ja osallistujat, väkivaltailmoitusten määrä	Sosiaali- ja terveys- toimi	900e / 15 työntekijää
Kiusaamisen väheneminen kouluissa	Otetaan käyttöön sovitut ja tehokkaat käytännöt kiusaamisen puuttamisessa	Kiusaamistapausten määrä	Sivistys- toimi	
	Koulun nuorisotyön kehittäminen	Kiusaamistapausten väheneminen	Sivistys- toimi	
KASVATUS, KOULUTUS, OPPIMINEN				
Sähköisten palvelujen laajentaminen	Sähköisten hakemusten käyttöönotto	Sähköisten hakemusten osuus	Sivistys- toimi	
Oppilaiden tukeminen lähikoulussa	Resurssin kohdentaminen lähikouluihin	Lähikoulussa opiskelevien erityisen tuen oppilaiden määrä, koulujen käytössä olevat resurssit	Sivistys- toimi	
	Alle kolme vuotta Suomessa olleiden maahanmuuttajien huomiointi ryhmäkoossa.	Yleisopetuksen ryhmässä opiskelevien maahanmuuttajien määrä	Sosiaali- ja terveys- toimi, Sivistystoimi, Opetus- toimi	
	Tukitoimia suunnitellaan yhteistyössä sivistystoimen ja perhepalvelujen kanssa	Asiakaspalaute, koulun ja lastensuojelun arvio Vanhemman, oppilaan	Sosiaali- ja terveys- toimi, Sivistystoimi	

		opettajan ja sosiaali-työntekijän yhteinen arviointi		
Opettajat ja kasvattajat osaavat kohdata erilaiset lapset	Henkilöstöä koulutetaan neuropsykiatrisiksi valmentajiksi (Nepsy)	Koulutusten määrä ja osallistujat	Sivistystoimi	n. 25 000e /20 työntekijää
Psyykkisesti oireilevat oppilaat pystyvät käymään koulua	Kuntouttavalle luokalle lisätään oppilaspaikkoja Emo -luokkien kokopäiväkoulutoimintaa kehitetään	Poissaolot vähenevät nuoret saavat päättödistuksen Oppilaat pystyvät siirtymään takaisin lähikouluunsa	Sivistystoimi Sivistystoimi	
LEPO JA VAAPAA-AIKA				
Lapsille ja nuorille on tarjolla riittävästi edullisia harrastusmahdollisuuksia	Lapsille suunnattua kerhotoimintaa kehitetään	Kerhojen ja niihin osallistujien määrä	Sivistystoimi	
Lapset ja nuoret tietävät olemassa olevista harrastusmahdollisuuksista	Tiedotetaan kaupungin ja muiden toimijoiden tarjoamista palveluista samassa paikassa	Ryhmiin osallistuminen kysely	Sivistystoimi	
Nuoret nukkuvat riittävästi	Suunnitellaan ja kehitellään lasten ja nuorten unikoulua nuorille, joiden vuorokausirytmistö on sekaisin	Unikouluun osallistuneiden nuorten luvattomien koulupoissaolojen väheneminen	Sosiaali-terveys- toimi, Sivistystoimi	

Hyvinkään kaupunki
2017